

Tema: Syndromer som påvirker oral helse

Munnhelse er en grunnleggende, men dessverre ofte undervurdert del av helhetlig helse. Dette blir særlig tydelig i møte med personer som har sammensatte helseutfordringer – for eksempel de som lever med sjeldne diagnoser og funksjonsnedsettelse. En av de største utfordringene ved sjeldne diagnoser er nettopp sjeldenheten i seg selv. Den fører ofte til manglende oppmerksomhet, begrenset kompetanse og utilstrekkelig kunnskap – både om diagnosene generelt og deres spesifikke innvirkning på oral helse.

Det er imidlertid viktig å være bevisst at sjeldne diagnoser samlet sett slett ikke er sjeldne. Det finnes anslagsvis 7 000–8 000 ulike sjeldne diagnoser, og til sammen antas disse å berøre om lag seks prosent av befolkningen. Det betyr at tannhelsepersonell med stor sannsynlighet vil møte pasienter med sjeldne diagnoser i sin kliniske praksis.

De ulike diagnosene kan ha betydelige konsekvenser for oral helse og behandlingsbehov, for eksempel som direkte følger av genetiske forandringer som påvirker utvikling av munnhule, tenner

og omliggende vev, som bivirkninger av medisinsk eller kirurgisk behandling, eller gjennom utfordringer knyttet til kommunikasjon og samhandling. Slike situasjoner kan være krevende å håndtere i en travel klinisk hverdag. De kan kreve særskilt kompetanse, tverrfaglig og internasjonalt samarbeid, samt tilrettelegging med bruk av spesialutstyr, hjelpemidler og bruk av digitale ressurser.

I dette og neste nummer av *Tandlægebladet* og *NTFs Tidende* settes derfor søkelyset på munnhelse hos personer med sjeldne diagnoser. Det er selvsagt ikke mulig å dekke hele bredden av dette feltet i åtte artikler, men vi ønsker å gi innsikt i relevante nettverk og digitale plattformer, eksempler på diagnoser som påvirker oral helse på ulike måter, samt konkrete erfaringer med behandling og nyttige hjelpemidler.

En helhetlig og tverrfaglig tilnærming til sjeldne diagnoser, der tannhelsepersonell inngår som sentral aktør, kan bidra til å styrke ikke bare den orale helsen – men også den generelle helsen og livskvaliteten for de menneskene det gjelder.

Hilde Nordgarden, avdelingsleder, planlegger av temaet, Nasjonalt senter for sjeldne diagnoser, enhet munnhelse Lovisenberg Diakonale Sykehus

Nils-Erik Fiehn, Faglig-videnskabelig redaktør Tandlægebladet